

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

8 päivänä lokakuuta 1992

Lausunto n:o 17

Talousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 2 päivänä lokakuuta 1992 hallituksen esityksen n:o 186 laiksi rahalain 2 §:n muuttamisesta talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa talousvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylijohdaja Osmo Sarmavuori valtiovarainministeriöstä, pääjohtaja Sirkka Hämäläinen ja johtokunnan sihteeri Heikki T. Hämäläinen Suomen Pankista, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyräki, vt. professori Teuvo Pohjolainen, professori Ilkka Saraviita ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltävänä asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi Suomen Pankin nykyistä oikeutta olla tilapäisesti noudattamatta valtioneuvoston vahvistamien markan ulkoisen arvon vaihtelualueen rajoja valuuttamarkkinoilla sattuneen vakavan häiriön vallitessa. Valtioneuvosto voisi pysyttää Suomen Pankilla tämän oikeuden olemaan toistaiseksi voimassa, mutta voisi myös peruuttaa sen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakiehdotus voidaan johtolauseensa mukaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Hallitusmuodon 72 §:n mukaan lailla säädetään, miten markan ulkoisesta arvosta päätetään. Hallituksen esityksessä n:o 262/1990 vp tätä säännöstä perusteltiin seuraavasti: "Pykälän mukaan vain rahan ulkoisen arvon määräytymistä koskevasta päätöksenteosta tulisi säätää

laissa. Lailla säädettäisiin eduskunnan, Suomen Pankin ja valtioneuvoston toimivallanajaosta sekä keskeisistä menettelyistä tehtäessä päätöksiä markan ulkoisesta arvosta. Markan ulkoisella arvolla tarkoitetaan markan vaihtoarvoa muihin valuuttoihin nähden."

Edellä mainitun perustuslainkohdan selkeänä tarkoituksena on jättää tavallisella lailla järjestettäväksi, miten markan ulkoisesta arvosta päätetään. Hallitusmuodon 72 §:stä ei saateta johtaa vaatimuksia esimerkiksi siihen nähden, minkälaiset eri toimielinten toimivaltasuhteiden tulisi olla kyseisessä päätöksentekomenettelyssä. Käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta ei niin ollen voida tehdä valtiosääntöoikeudellisia huomautuksia kyseisen säännöksen kannalta. Lakiehdotus on valiokunnan käsityksen mukaan ongelmaton myös suhteessa hallitusmuodon 73 §:ään, joka sisältää perussäännökset Suomen Pankista. Lakiehdotus voidaankin käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyä järjestyksessä.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että lakiehdotuksen 2 §:n 4 momentin perusteella jää avoimeksi, miten päätetään tässä lainkohdassa mainitusta Suomen Pankin lausunnosta. Asiaa on siksi arvioitava Suomen Pankin ohjesäännön säännösten valossa. Ohjesäännön 16 §:n 1 momentin mukaan pankin johtokunnan toimivalta on sillä tavoin yleinen, että asioiden käsittely kuuluu johtokunnalle, jollei jotakin asiaa ole pidätetty pankkivaltuustolle. Johtokunnan ja pankkivaltuuston toimivaltajärjestyksen ollessa tällainen kuuluisi Suomen Pankin lausunnon antaminen lakiehdotuksen tarkoittamassa tilanteessa mitä ilmeisimmin johtokunnalle.

Valiokunta huomauttaa siitä, että ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaan pankkivaltuuston tehtävänä on päättää eduskunnalle ja valtioneuvostolle tehtävistä esityksistä ja ehdotuksista. Rahalain 2 §:n 4 momentin mukainen lausunto on valiokunnan mielestä

asiallisesti rinnastettavissa mainitunlaisiin esityksiin ja ehdotuksiin. Valiokunta ehdottaakin harkittavaksi, että rahalain 2 §:ää muutettaessa muutettaisiin myös Suomen Pankin ohjesäännön edellä mainittu kohta esimerkiksi seuraavasti: ”päättää eduskunnalle tai valtioneuvostolle tehtävistä esityksistä ja ehdotuksista sekä valtioneuvostolle rahalain (276/62) 2 §:n 4 momentin mukaan annettavasta lausunnosta.”

Esityksessä on pyritty siihen, että valuuttakurssipolitiikkaa koskevan toimivallan jako valtioneuvoston ja Suomen Pankin välillä säilyisi rahalain tarkoittamalla tavalla tasapainossa.

Tältä kannalta on valiokunnan mielestä oleellista, että valuuttakursseista päätetään rahalain 2 §:n 2 momentin mukaisia menettelyjä noudattaen. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei eduskunnan valitsemien pankkivaltuutettujen asema heikkene tässä yhteydessä.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowitz, jäsenet Jääteenmäki, Koskinen, Laine, J. Lep-

pänen, Moilanen, Nikula, Näsi, Varpasuo, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö.